

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorské Listy) • MONTAG, den, 9. SEPTEMBER 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHEWEIZ) Nr. 36. • PREIS S. FR. 1.00

Před dohodou o doložce Nejvyšších výhod?

Do Izraele přijel 53tí letý bulharský ekonom židovského původu doktor Heinrich Schpeter. Bylo to překvapením. Schpeter, který byl deset let zaměstnán v newyorském sídle Spojených národů, byl totiž počátkem června odsouzen bulharským soudem k trestu smrti na základě obvinění, že vyvíjel špiónážní činnost. Tak krutý trest vyvolal v celém světě značné pobouření a vlnu protestů. Odsouzenec se zastala celá řada mezinárodních organizací, mezi nimi i Amnestijní internacionála. Požádaly o jeho omilostnění a měly větší úspěch než očekávaly. Schpeter po přiletu do Tel Avivu řekl, že očekával v nejlepším případě snížení trestu na 20 let žaláře a že teprve, když už byl v letadle, uvěřil, že je svobodný. Jeho rodina — to znamená manželka, syn a matka — jsou však dosud v Sofii.

Jaké pohnutky vedly bulharský režim k Schpeterovu propuštění, nebylo dosud objasněno, nezdá se však, že se k tomu rozhodl jen pod tlakem světového veřejného mínění. Soudí se, — jak napsal britský list "Guardian" — že Schpeter se dostal na svobodu na základě tajné dohody mezi Izraelem a Bulharskem, případně i Sovětským svazem a že za něj dali Izraelci protihodnotu. Izraelská vláda však tajemství neprozra-

SENÁTOR JACKSON O SOV. SVAZU

Sen. Jackson který jak známo, již dlouho prosazuje, aby Sovětskému svazu byly poskytnuty obchodní koncese jen pod podmínkou, že uvolní emigraci židům, vyjádřil na tiskové konferenci názor, že v Moskvě už nastala změna — že sovětská vláda se americkému požadavku přizpůsobila a že brzy dojde k dohodě. Podle Jacksonova názoru dohnaly sovětské vůdce k pružnějšímu postoji především vážné hospodářské potíže.

Její mluvčí se omezil jen na stručné sdělení, že izraelské úsilí bylo úspěšné. Podobnou záhadou jako případ bulharského žida doktora Heinricha Schpetera je též případ sovětské židovky Sylvie Zalmansonové. Ta byla roku 1970 odsouzena sovětskými soudy na deset let, protože se pokusila spolu s jinými sovětskými židy unést letadlo Aeroflotu a uniknout za hranice. Opykala si však jen čtyři roky. Byla bez udání důvodů ze žaláře propuštěna a bylo jí oznámeno, že může vyemigrovat.

Zalmansonová však ze Sovětského svazu neodjela. Prohlásila, že tak neučiní, dokud jí nebude moci doprovázet její manžel Edvard Kuznecov a dva bratři, odsouzení ze stejných důvodů. Kuznecov byl odsouzen k trestu smrti, později mu byl však trest změněn na 15 let žaláře. 30ti letá Sylva Zalmansonová prožila v žaláři těžké chvíle. Když byla zatčena, byla těhotná a důsledkem špatných životních podmínek potratila a značně oslábla. Protože nemohla splnit pracovní normy, potraviny jí byly sníženy na polovinu.

Proč její utrpení tak náhle skončilo, není známo, americká tisková kancelář United Press International však uvádí její případ v souvislosti s úsilím kremelských vládců získat od Spojených států, ve formě doložky nejvyšších výhod, hospodářské koncese. Americký kongres to až dosud odmítal. Z iniciativy demokratického senátora Henryho Jacksona kladl podmínku, že sovětská vláda musí uvolnit emigraci těch, kdo se chtějí vystěhovat. V Kremli konečně vzali na vědomí, že se musí přizpůsobit a učinit gesto dobré vůle. Senátor Jackson vyjádřil na tiskové konferenci názor, že v Moskvě nastala změna, že sovětská vláda se pod tlakem svízelné hospodářské situace rozhodla americkému požadavku vyhovět a že snad brzy dojde k dohodě o doložce nejvyšších výhod.

Rockefeller - naděje republikánské strany

"Nebylo to přesně to, po čem Nelson Rockefeller vždycky toužil, ale bylo to aspoň něco z toho", napsal komentátor Peter Lisagor o jmenování bývalého newyorského guvernéra viceprezidentem Spojených států. Nelson Rockefeller odedávna chtěl být v Bílém domě. Ovšem jako prezident, ne na druhém místě. A byl také odedávna považován za muže, jak se říká, prezidentského kalibru. Jeho jmenování viceprezidentem minulý týden a ochota, s níž je přijal, tudíž byly svým způsobem zároveň očekávané i překvapující. Očekávané proto, že podle pověstí ve Washingtonu Rockefeller byl jedním z dvou mužů, o nichž prezident Ford nejvážněji pro ten úřad uvažoval. Ale překvapující zároveň tím že to bylo snad prvně, kdy si prezident vybral za svého viceprezidenta velice silnou politickou o-

sobnost s národním a mezinárodním renomé větším nežli má sám. Svědčí to jak o Fordově politickém realismu, tak o tom, že zájem národa staví nad zájmy osobní. Ačkoli se těší neobyčejné popularitě, nedělá si zřejmě iluze o tom, že Nixonovo odstoupení nezanechalo doma i ve světě mnoho pochyb — obav a nejistot; že k němu došlo uprostřed hrozivě narůstajících hospodářských problémů a nových konfliktů na mezinárodní scéně. Ví také, že pro světové politické a obchodní a finanční kruhy je neznámou veličinou. Ale ne tak Nelson Rockefeller, který sloužil ve Washingtonu v nejrůznějších funkcích od doby prezidenta Franklina Roosevelta, věnoval vždy zahraničně-politickým otázkám značnou pozornost, byl patronem Kissingerovým a osobním poradcem prezidenta Eisenhowera, a jehož jmé-

no ovšem má i téměř magický zvuk ve světě obchodu a financí. Jmenování Rockefellera ve chvíli, kdy důvěra veřejnosti v nový team v Bílém domě je nezbytným předpokladem všeho dalšího, bylo od Forda velice obratným politickým tahem a bylo tak i přijato. Byl to ostatně obratný tah i ze stanoviska republikánské strany, jejíž nedávno ještě velmi chatrné šance v podzimních volbách do kongresu se po posledních událostech značně zlepšily. Rockefeller je jedním z mála republikánských politiků, který nijak neztratil prestiž u publika následkem aféry Watergate: ta jako by v jeho případě prostě neexistovala. A je také znám jakožto představitel východního liberálního křídla strany, které se dlouho k Nixonovi stavělo spíš chladně. "Konservativci

(Pokrač. na str. 5.)

Amerika si konečně ulevila

Politické problémy, před nimiž stojí nová americká vláda prezidenta Forda jsou vážné, zejména stav amerického hospodářství. Avšak zároveň je po prvních čtyřech týdnech nové vlády jasné, že politická atmosféra ve Washingtonu se změnila téměř k nepoznání a na celé čáře k lepšímu. Snad nejlépe to vystihl vůdce demokratické většiny v senátu Mike Mansfield, který několik dní po nástupu prezidenta Forda prohlásil: "Po prvně po mnoha měsících zas dobře spím".

Tento neobyčejný pocit úlevy, že krize v americkém prezidentském úřadě byla konečně vyřešena a že, jak to řekl prezident Ford, naše národní těžká mračna byla zažehnána — je všeobecný. A je sdílen stejně republikány, jejichž politické vyhlídky do podzimních stejně jako prezidentských voleb v roce 76 se přes noc pronikavě zlepšily, jako demokraty. A to přesto, že pro demokratickou stranu představuje nová

republikánská kandidátka, vedená jmény Ford a Rockefeller v příštích prezidentských volbách soupeře, kterého bude velmi těžké porazit, zejména bude-li demokratická strana tak nejednotná, jak se v této chvíli zdá.

President Ford měl až dosud ve všech svých počínech neobyčejně šťastnou ruku a podle prohlášení jednoho demokrata se zatím ve svém rozhodování nedopustil jediné chyby. Jeho nejdůležitějším počinem ovšem dosud bylo jmenování nového viceprezidenta Nelsona Rockefellera a zároveň jasný náznak, že prezident Ford se bude sám ucházet o jmenování na příští údobí, což znamená, že dlouhé údobí republikánské nejistoty během posledních měsíců Nixonovy vlády je u konce. Tím ovšem nechceme říci, že budoucí výhled prezidenta Forda je bez problémů, z nichž nejsvícelnější je zmíněný problém inflace a stavu

americké ekonomie. Nejvýmluvnějším signálem trvajících pochyb a skepticismu ohledně stavu amerického hospodářství a vyhlídek na zvolnění inflačního procesu je ovšem vývoj na newyorské burze, která minulý týden znovu prudce klesla. Hlavní příčinou poklesu jsou ovšem obavy z

(Pokrač. na str. 2)

PRO NOVÉ EMIGRANTY

Junior League of the City of New York oznamuje, že znovu zahajuje bezplatné kurzy angličtiny pro přistěhovalce, kteří mají vysokoškolské vzdělání. — Kurzy se budou konat od září do května každé pondělí a středu. — AFRC poskytne podrobné informace a doporučí zájemce, pokud se přihlásí a požádají o to. Obrátte se na: American Fund for Czechoslovak Refugees, Inc., 1790 Broadway Room 513 New York, N. Y. 10019. A F C R

O ČESKOSLOVENSKU

Slovensko slavilo

U příležitosti 30. výročí Slovenského národního povstání medaile, řády a ceny jen přšely. Sloveské stání ceny dostali: soubor opery Slovenského národního divadla — scenárista Ivan Bukovčan, režisér Martin Tápák, akademik Andrej Sirácky a pracovníci elektrotechnického ústavu Akademie věd. Pamětní medaile obdrželi mimo jiné předseda Slovenské národní rady Klokoč a ministr kultury Válek. Spisovatelé Vladimíra Mináčovi byl přidělen Řád Rudé hvězdy, jeho ženě Libuši novinářská státní cena. Podobné ceremonie se konaly i se sovětskou delegací, kterou vedl „dobrý známý“ Československa — maršál Grečko.

Investiční potíže

Přes stále ujišťování, že se situace v investiční výstavbě lepší, neubývají v čs. stavebním hospodářství potíže, jež tu trvají už po mnoho let. Výstavba — např. velkoelektrárny v Tušimicích a Dětmovicích, životně důležitých pro národní hospodářství — stále stagnuje. Nevyrovnané výsledky ukazují i podle oficiálních statistik i stavby chemických a petrochemických závodů. V Neratovicích a Kralupích jsou stále pod plánem. Podobně — už tradičně — při výstavbě papíren ve Stětí a pneumatikárny v Púchově. Malešická panelárna — stále nedokončená — spolupůsobí při ohrožení výstavby Prahy. Taký má výstavba nových bytů potíže především v nedostateku armatur, bytových jader a řemeslnických prací. Nejsou splněny čtyři pětiny ročního plánu.

O národních výborech

Nejvyšší čs. politická místa projednala tzv. plnění volebních programů na úrovni místních národních výborů. V přijatých závěrečích se národním výborům vytýká formalismus a „papírové“, příliš rámcové dohody, které slíbené úkoly nijak nezajišťují. Kritiky se místním orgánům dostalo i za nedostatečnou politickou úroveň kulturně-osvětové činnosti a za nedostatečnou podporu „angažované kultury“.

Další katastrofa

V severočeském chemickém kombinátu došlo koncem srpna k další velké nehodě. Havárie v závodě Chemo-farma v Ústí nad Labem si vyžádala čtyři lidské životy a jedno vážné zranění. Škody jsou asi pětimilionové; výroba bude omezena nejméně jeden měsíc. Podle úřední zprávy byla havárie způsobena nedodržením technologické kázně a bezpečnostních předpisů.

Urbanisté v Kongu

Čs. urbanisté — pracovníci Státního ústavu urbanismu a územního plánování — spolupracují od r. 1971 v Lidové republice Kongo (Brazaville) na přípravě územních plánů. Nyní se pracuje na konečných návrzích výstavby 13 regionálních a okresních center v severních i jižních regionech země. Čs. experti budou účastní i na revizi směrného územního plánu hlavního města konžské republiky — Brazaville.

Literární ceny

Na Slovensku udělili literární ceny v uměleckých soutěžích. K 30. výročí povstání dostal první cenu za básníky předseda znormalizovaného Svazu spisovatelů Andrej Plávka, k 50. výročí komunistické strany neméně konformní Milan Lajčiak. Z ostatních vyznamenaných jmenujeme Ivana Bukovčana v oblasti filmu a Jána Kákoše v oblasti divadelních her.

Okupační zpěry

Oficiálně u příležitosti oslav 30. výročí Slovenského národního povstání — ve vědomí lidí u příležitosti 6. výročí sovětské okupace Československa — byl na 25denním turné po Slovensku Soubor střední skupiny sovětských vojsk. Vystoupil v Humenném, v Košicích, v Prešově, v Trenčíně a v Banské Bystrici.

Statistikové v Praze

Téměř všechna evropská statistická pracoviště vyslala své zástupce na setkání odborníků v tomto oboru, které se konalo v Praze. Jednalo se teoreticky; především o otázkách náhodných procesů a jejich řízení účinnými metodami rozhodování, jakož i o teorii přenosu signálu.

Požáry a krupobiti

Téměř celou střední Evropu postihly v polovině srpna přírodní katastrofy různého druhu. Po vlně velkých veder vznikly po náhlé změně teploty prudké vichřice, doprovázené často krupobitím. Z nebe padaly kusy ledu, o váze až 700 gramů. Tato vichřice zasáhla také hlavně Středočeský kraj, především pruh mezi Berounem, Štěchovicemi a Mnichovicemi. Tedy nejen oblast zemědělní, ale — i rekreační, v době prázdnin a dovolených silně osídlenou.

Vichřice způsobila škody na hospodářských i obytných budovách. Velké dešťové srážky vyvolaly záplavu — která přerušila železniční dopravu mezi Prahou a Benešovem, Čerčany a Ledečkem na Sázavě. Za svítání se u Hrusic protřhla rybníční hráz; třímetrová vlna devastovala území mnichovického potoka, smetla desítky chat a dokonce obytný dům.

Čtyři lidé při této katastrofě zahynuli. Škody především na zemědělských plodinách způsobila větrná bouře i v okresech Kolín, Kladno, Rakovník, Tábor, Havlíčkův Brod, Tachov a Plzeň-sever. Také v Praze došlo k značným hmotným škodám. Byla přerušena městská doprava a smrt', dosahující rychlosti přes 140 kilometrů v hodině, porušila i dálkové elektrické vedení. Po několik hodin bylo hlavní město bez proudu. Na starém výstavišti byl tzv. Sjezdový palác větrem poškozen natolik, že byla odvolána Burza nadnormatovních zásob. — Několik dní předtím došlo v blízkosti tohoto místa k jednomu z největších požárů v Praze. Skoro kompletně vyhořel Veletržní palác, stavba z 30. let. Požár vypukl kolem půl desáté večer 14. srpna. Přes 40 požárních vozů pražských ha-

sičů, armády a okolních požárnických sborů lokalizovalo oheň až v ranních hodinách příštího dne. Škoda je mnohamilionová, především proto, že bylo zničeno i zařízení a veškerý materiál mnoha čs. exportních společností, které tu měly sídlo. Zničeno bylo i kino Ve-

letrhy. Nepoškozeno zůstalo jen jedno přízemní křídlo budovy, kde jsou prodejny Tuzexu. Přes 500 zaměstnanců muselo být umístěno na náhradní pracoviště. Perlička: pro nedostatek tlaku museli požárníci čerpat vodu i skoro kilometrovým potrubím z Vltavy.

Svoboda stále v léčení

President Ludvík Svoboda byl opět převezen do nemocničního ošetřování; tentokrát do vojenské nemocnice ve Střešovicích. Podle zprávy lékařů se podařilo částečně zvládnout komplikaci v oblasti dýchacího ústrojí a je prý tendence pozvolného zlepšování. Stav je však stále označován za velmi vážný. Svobodu navštívil v nemocnici také Gustáv Husák. V Praze se mezitím množí pověsti o tom, že Svoboda už definitivně nebude moci vykonávat úřad prezidenta a že proto v příštích týdnech musí dojít k vyřešení situace, natrvalo neudržitelné.

Prezidenta zatím podle ústavy zastupuje ve všem předseda vlády, tedy Štrougal. Taková změna samozřejmě nemůže proběhnout bez schválení Moskvy. Proslychá se, že jedna z možných variant počítá s Husákem jako s prezidentem (což by odpovídalo jeho prestižnictví), ale zároveň i jako s předsedou KSČ. Tato funkce by ovšem musela být vytvořena změnou stanov, aby se tak vyloučily reminiscence na období A. Novotného. Funkce generálního tajemníka by se

zrušila. Rozšířil by se počet — teoreticky rovnocenných — tajemníků ÚV KSČ. Jeden z nich by však byl přece jen „prvnější“ než druhí a měl by výkonnou moc. Největší šanci na tuto funkci má (podle podpory Moskvy) Miloš Jakeš, dnes předseda kontrolní komise strany a jeden z nejzarytějších konzervativců. Jiná varianta kandiduje na presidentské místo jiného věrného nohsleda Kremlu Aloise Indra, dnes předsedu Federálního shromáždění. Indra měl být — jak známo — předsedou „dělnicko-rolnické vlády“, která měla převzít moc 21. srpna 1968 po sovětské invazi. Nepředvídaný odpor nejen lidí, ale i mnoha oficiálních orgánů tomu zabránil. Indra, přítomný tehdy v Moskvě jednáním o okupačních protokolech — však „dostal infarkt“ a ještě nějakou dobu se pak tamtéž „léčil“. Politické pozorovatele očekávají od nadcházejících změn v pražském vedení v každém případě pokračování tuhého režimu, ne-li ještě dočasně zotřetí, které má zabránit i jen dojmů nějakého oslabení okatě demonstrováné „jednoty“.

Amerika si konečně . . .

(Pokrač. ze str. 1.)

pokračující inflace, z důsledků vysoké úrokové míry na rozvoj ekonomie, zejména stavebnictví, a obavy o stabilitu mezinárodního bankovního systému. Další nepříznivou zprávou byl vzrůst indexu spotřebních cen o osm desetin procenta, což je sice nejnižší letos zaznamenaný přírůstek, avšak přesto zneklidňující indikace. Nepomohla ani zpráva amerického ministerstva zemědělství, že v důsledku rekordního sucha na americkém středozápadě, je třeba se připravit na to, že ceny po-

travin letos vzrostou o další tři až čtyři procenta místo očekávaného poklesu. Pokud se týče opatření nové vlády na ekonomické frontě, prezident Ford dal minulý týden jasně najevo, že nemá v úmyslu znovu zavést úřední kontrolu cen a mezd. Místo toho se prezident chce i nadále opírat o Radu cenové a mzdové stability, která ovšem nemá žádnou příkazovací moc a bude prezidentovi poskytovat jen fakta, na jejichž základě chce prezident Ford vyvíjet nátlak směrem k umírněnosti na průmysl i odbory.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele „Amerických Listů“ a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte). Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i čekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Co by dělal Masaryk?

Ferdinand Peroutka

II.

Myslíme, že jsme realisticky, z okolností doby tehdejší vyložili — jak vznikla jedinečná Masarykova autorita v prvním odboji. Vždy je muž a situace. Politická velikost vzniká, když obojí se spojí. Churchill byl obdivovaným a inspirujícím vůdcem Anglie ve válce. Když situace se změnila, když přišel mír, Churchill byl za několik málo měsíců odhozen, poražen v prvních volbách.

Masaryk byl povahou aktivista, to ho pudilo za hranice, jakmile válka vypukla. Tam začínal od aktivismu nejmenšího. Přibíjel na stěnu mapu a na ní ukazoval Francouzům a Angličanům, kde leží Čechy. Později se ukázalo, že žádný jiný Čech se mu nemohl vyrovnat ve schopnosti vyložit českou věc západní veřejnosti tak, aby si ji začala všimnout. Nad všechny jiné rozuměl tomu, že české bolesti a touhy třeba uvést v soulad s bolestmi a touhami světovými, že nestačí ve jménu Čechů žádat a naříkat. Vyslovil zásadu, která má být navždy pamatována: "Česká otázka musí být otázkou světovou." Takovou, aby bylo v zájmu světa ji řešit.

Vedle mnohého jiného měl Masaryk — štěstí. Šťastný politik nebo spisovatel je ten, který se svými ideami přijde ve vhodnou, pro ně uzrálou chvíli. Není-li tomu tak, politik bývá zavržen a spisovatel umlčen. Masaryk přišel s programem rozbití Rakousko-Uherska, a v té věci jeho štěstí bylo dlouho na kolísajících věžkách. V západních demokraciích i v Rusku na začátku bylo mnoho shovívavosti k Rakousku, původní program byl jen odložit. Rakousko od Německa. V ústraní a s nepokojem Masaryk sledoval pokusy Dohody o separátní mír s Rakouskem. Píše ve svých Pamětech: "Já jsem se to a ono dovídal, zpravidla jen tolik, že se zase tajně jedná." Tajné jednání bylo na vrcholu roku 1917, když ústava z války přepadala národy i státníky. Masaryk o tom píše: "Všichni měli války dost. Nám dají samosprávu a trochu zmenší Rakousko." Kdyby nebyl přišel příznivý obrát na bojištích, kdyby rostoucí únava byla přivedla separátní mír s Rakouskem, Masarykova zahraniční akce by byla selhala.

Od první chvíle války Masaryk si přál — můžeme říci: horoucně — aby to byla dlouhá válka. To samo by dnes mnohými nebylo posuzováno sympaticky. Masaryk měl své důvody. Když přišel do exilu, shledal, že na západě Češi jsou "celkem neznámi", že v krátké válce

by takovými zůstali a jejich věci by nebyla věnována pozornost. Když se, mnohem později, setkal s americkým prezidentem Wilsonem, nesouhlasili ve všem. "Prezident byl silnějším pacifistou než já", píše Masaryk. Potřeboval delší dobu, aby česká propaganda se rozvinula — aby Češi se stali známějšími, aby o nich bylo více psáno a uvažováno. Pokud mu bylo možno, přemlouval Wilsona, že válka má skončit teprve až vojsko Dohody vtáhne do Berlína. Některými na západě byl někdy zařazován mezi válečné štváče. Mohli proti němu také citovat jeho minulost, kdy, jako Havlíček a Palacký, vystupoval pro existenci Rakousko-Uherska a sváděl dlouholeté boje s radikály, kteří snili o pádu Rakouska. Pravděpodobně se mu podařilo vysvětlit, že Rakousko zradilo svou historickou roli ochránce menších národů a stalo se přívěskem Německa a nástrojem Pangermanismu.

Válka, zcela nezávisle na Masarykových přáních, trvala dlouho a dala jemu a Benešovi příležitost, aby českou otázku vpravili do západních myslí. Skvělou takříkajíc ji pak dostali na mírovou konferenci jako už nevyhnutelnou část jejího jednání.

To bylo v době, kdy demokracie byla kouzelné slovo, stačilo je vyslovit, aby všechny zvony se rozezvučely. Německá militaristická monarchie a carismus zdiskreditovaly monarchismus, ve světě se volalo po vládě lidu. Poněkud se předpokládalo, že všechny bolesti pominou a války budou vyloučeny, jestliže všude bude vládnout lid. Tu československá otázka měla všechny výhody toho, že v jejím čele stál Masaryk. Stala se otázkou světovou, poněvadž demokracie byla otázkou světovou. Ačkoli vystupoval pro dlouhou válku, Masarykův zásadní a filosoficky propracovaný demokratismus byl dostatečně — mezinárodně znám. Autoři míru se spolehli, že pod jeho vedením Československo bude tvrdí konstruktivní demokracie.

Často jsme v tomto uvažování vyslovovali slovo "svět" a mluvili jsme o úsudku a vůli "světa". Přišla chvíle — abychom řekli, že to byl tehdy v porovnání se světem dnešním, úzký svět západní Evropy. Válka skončila tím, že všechna moc byla v rukách západoevropských státníků, na nějakou dobu byli všemocnými. Existoval sice už i druhý "svět", sovětské Rusko, ale to bylo v začátcích, ve vnitřním chaosu, bylo pokládáno za sumu výstředností a mezinárodně bylo bezmocné. Dnes sovětský vliv se tvrdě uplatňuje na každém místě světa, A

neexistoval ještě "třetí svět", jenž nyní volá po uznání. Roku 1919, kdy mír byl usnášen, Arabům se jen poroučelo, vůle afrických a asijských států — byla-li — nehrála roli. Prezident Wilson teprve nedávno vyhlásil sebeurčení národů, všechny následky se ještě nedostavily. Boj o demokracii a svobodu v Evropě nemusil ještě soutěžit se zájmy probuzených barevných národů — které nyní svým počtem ovládají nejvyšší forum světa, instituci Spojených národů. S touto situací Masaryk nemusil zápasit. Stačilo mluvit s Poincarem, Clemenceauem, Lloyd Georgem.

Čteme-li Masarykovy válečné Paměti, nad některými kapitoly klesá na nás — bez jeho viny, dojem mrtvé knihy. Obecné Masarykovy zásady zůstávají platnými jak byly, čím více by je demokracie opouštěla, tím hůře pro ni. Ale kde Masaryk líčí poměry své doby, jako bychom se dívali na starou mapu, kterou už dávno nikdo neměl v ruce. Za šedesát let, která přišla potom, západní Evropa ztratila své suverenní postavení. Masaryk úspěšně jednal s francouzskými a anglickými státníky, ale Francie a Anglie už nejsou velmocemi v dnešním smyslu. Dnes, nikoli bez důvodů, může se zdát, že je důležitější jednat s Čínou. Masaryk žil a působil v době jednodušší než jaká je dána nám. Jen podle nedomyšlené analogie je možno žádat, aby stejné úsilí mělo stejnou podobu ve dvou velmi nestejných dobách.

Masaryk přesvědčoval a přesvědčil tehdejší "svět", že svoboda Československa bude ku prospěchu světové demokracie. Po té stránce situace zůstala stejná. Podle vši pravděpodobnosti tomu i dnes demokratický mozek rozumí. Není ani možno, aby se necítilo, že je proti nejsilnějšímu demokratickému zájmu, jestliže sovětské Rusko rozšiřuje své protidemokratické imperium o nové výboje. Když však demokratičtí státníci dospějí k takovému přesvědčení, nastává druhá otázka: co počít s takovým přesvědčením?

Roku 1949 jsme viděli v londýnských ulicích, jak Angličané kupují noviny a mlčky čtou zprávu, že sovětské Rusko také má atomovou bombu. Složili noviny do kapsy a šli domů. V tomto mlčení bylo tušení budoucnosti. Atomová bomba od základů změnila mezinárodní politiku. Válka, která dotud byla omezena na dostřel pušek a děl a na manévry jednotlivých vojenských jednotek, pojednou dostala do rukou létající nástroj generální zkázy. New York a Moskva jsou dostupny zkáze hned v prvním okamžiku

války. Rísiko války tak nesmírně a ohavně vzrostlo, že podle obecného vědomí bylo třeba něco podniknout. Amerika a Rusko se dohodly nejdříve tiše, pak s veřejným souhlasem světa i veřejně, že budou svou politiku řídit s tím hlavním zřetelem, aby k válce nedošlo. Tato úmluva překročila několik krísí, po každé způsobených Ruskem. Politická činnost nepřestává, a v těch mezích, jež ukládá oboustranný strach z nukleární války, sověty někdy berou na sebe brutální rísiko jít až na poslední linii, která ještě dělí mír od války. Leonid Brežněv dal si záležet, aby bylo známo, že pro právo sovětů na vpád do Československa je odhodlán jít i do třetí, nejhorší války. Shro-

máždění Spojených národů vyslechlo s nevolí, že sověty obsadily Československo, ale mámo k této nevoli k ničemu jinému se neodhodlalo. Někteří nám praví ne, že je nebyvalá situace, nýbrž že "není mezi námi Masaryka". Neodvažujeme se domýšlet, jak by se, před vidinou světové zkázy, rozmýšlel sám Masaryk. Co by mu přání, aby jeho národ byl svobodný, a jeho humanismus dochromady přikazovaly. Zásada, již Masaryk odkázal, zůstává neotřesená: československá otázka musí být otázkou světovou. Jak ji, v nových okolnostech, jež Masaryk nepoznal, takovou učinit — nebo jako takovou udržet?

(Dokončíme)

Byty na Slovensku

Ačkoli oficiální statistiky vykazují ve všem, kde je podle propagandy třeba růstu, velké progresivní procento, objevila se v otázce bytové výstavby na Slovensku i tady čísla opačná. Ukázalo se totiž, že někdejší sčítání lidu (a tedy i bytů) vykazuje jiné cifry než statistiky, pořizované později jinými orgány. Např. v letech 1971-2 evidovaly bratislavské národní výbory úbytek bytů číslem necelých 10.000; ale průzkum ministerský a bratislavských kontrolních orgánů uvádí dnes čísla třikrát tak velká — úbytek 31.158 bytů. Stalo se totiž, že se nepočítalo s tím, kolik bytů ubude z důvodů asanace, změny bytů na jiné účely, slučováním nevyhovujících a malých bytů atd. A — jak se ukázalo — nešlo jen o slovenské hlavní město. Oproti hlášením podstatně menším se posléze zjistilo, že na Slovensku ubylo za kontrované období nikoli 56.000 bytových jednotek, ale přesně jednu tolik, tedy 112.000. A to už je v celkové atmosféře zjevně cítit. Znamená to také, že asi polovina nových bytů, postavených v 60. letech, pouze nahrazuje byty zchátralé, zrušené nebo spojené. Samo o sobě by se ve zmatku už tak dost velkém nestalo nic zvlášť hrozného. Ale ukázalo se, že z falešných údajů původně vycházel i státní plán asanačních prací, který příslušní odborníci na

základě "optimistických" čísel pojali značně velkoryseji, než by si troufli při skutečné znalosti situace. Podobně se zacházelo i s cennou ornou zemí. Pesuzováno podlo podobných "hausnumera" bylo možno plánovat daleko větší zástavbu úrodné půdy, než tomu bylo ve skutečnosti. Teprve dodatečné šetření zjistilo, že bylo — na základě falešných údajů — zastavěno daleko větší procento, než je ze všech ekologických důvodů únosné. Jen za jediný rok 1973 přišlo takto vniče na 10.000 hektarů zemědělské půdy. Dokonce i oficiální deník slovenského Svazu mládeže "Smena" musel konstatovat: "Ani hazardování s bytovým fondem, ani se zemědělskou půdou si nemůžeme dovolit. Řežeme si větev sami pod sebou!"

INDIE MÁ NOVÉHO PRESIDENTA

Podle očekávání se jím stal kandidát vládnoucí kongresové strany, bývalý ministr výživy Fakhruddin Ali Ahmed. Společný kandidát osmi malých opozičních stran neměl proti němu šanci. Prezident Ali Ahmed, který převzme nejvyšší státní funkci od svého předchůdce Giriho v sobotu, je druhým moslemským prezidentem v historii Indie. Ovšem, politická moc zůstává v rukou ministerské předsedkyně Indiry Gandhiové.

Chcete strávit' vaše prázdniny v krásnej prírode?

Chcete sa osviežiť' vzduchom voňajúcim priskyricou borovej hory?

NAVŠTIVTE

SOKOL WOODLANDS letovisko

v krásnych Catskillských horách, len dve hodiny cesty z New York City. • Prvotriedna krajanská kuchyňa, kúpanie, vychádzky do hôr, možnosť člnkovania na krásnej Delaware River, kľud a prítom pobavenie. • Primerané ceny, zvlášť na zľava pre dlhodobý pobyt. • O rezervácii, alebo bližšie informácie píšete na:

SOKOL WOODLANDS

MAIL ROAD, BARRYVILLE, N. Y. 12719

Telefon 914/956-8413, alebo 201/676-0280

ZAJÍMAVÁ KONFERENCE

V rumunském hlavním městě se skončila velká mezinárodní konference, zabývající se otázkami populace. Silná presence Spojených národů změnila Bukurešť v kosmopolitní metropoli, jež se snaží vyhovět přáním a ubytovat několik tisíc účastníků světové populační konference. Na otopenském letišti je rozestřen červený koberec pro delegáty a pozorovatele. Dívky v mini-sukních, na rozličném stupni znalostí cizích jazyků třídí akreditované návštěvníky Spojených národů od jiných cestujících. Potom je, bez normální kontroly zavazadel a s vyloučením jiných formalit provázejí skrze příslušné instance. Množství oficiálních činitelů, vesměs v nových šatech a kravatách, kterým jak se zdá, nevadí vedro kolem 35 stupňů vede delegáty potom k ohromnému parkovišti aut značek Dacia 1300, která je odváží do jejich rezervovaných hotelů. Pro tuto službu je k dispozici 300 těchto v Rumunsku vyráběných aut — vesměs v jasné modři, což je oficiální barva Spojených národů. Tato jsou hostům k dispozici také pro dopravu mezi hotely a místy, kde se konají pracovní zasedání konference. Dovoz z letiště do hotelů je zdarma, pokud jde o další transporty, očekává se od hostů, že si zakoupí kupony v ceně 3 dolary za 10 kilometrů.

První obtíže po uvítacím ceremonielu se obvykle dostaví, když se ukážou diskrepance mezi oficiální dobrou vůlí a napjatou situací, pokud jde o dosažitelné hotelové pokoje. Hotel Interkontinental, jediný v celém městě s chladicím zařízením a tucet dalších hotelů se vyznačuje elegancí předsocialistické éry, jež však nejde ruku v ruce s moderním komfortem.

Účastníci konference jsou

Mezinárodní přehled

bohatě zásobenj prospekty a všemožným tiskovým materiálem o všem možném také o obchodech, kde je za tvrdé valuty k dostání množství kvalitního zboží za velmi přístupné ceny.

Delegáti a korespondenti mají v konferenčním středisku k dispozici tucty zahraničních novin a časopisů z výchozu i ze západu. Západní tisk je však průměrně dva až čtyři dny starý.

Na návrh činitelů Spojených národů, zařadil rumunský rozhlas od soboty denní pětiminutové zpravodajství v anglickém, francouzském — ruském a španělském jazyce k námětům konference. Podle neoficiálního údaje vydalo Rumunsko na milion dolarů na nákup vybavení, jež bylo k uspořádání konference zapotřebí. 900 universitních studentů a docentů, znalých cizích jazyků, bylo k dispozici pro účely konference. Její celkovou přípravou byl pověřený Mircea Malica, jeden z vedoucích poradců presidenta Ceausesca a generální sekretář Rumunského národního výboru. Na předkonferenčním zasedání Spojených národů Mircea Malica oznámil, že Rumunsko nešetří úsilím, aby se konference stala světovou událostí nejvyšší úrovně — a byla korunována mimořádnými výsledky.

PROTIKLADNÉ KONCEPCE

Jednání o Kypru na širší základně, to je za účasti bud' všech 15ti anebo alespoň pěti stálých členů Rady bezpečnosti Spojených národů, by do problému mluvil také Peking. Právě v souvislosti s Kyprem zaútočil však na Peking komentátor Tassu Krasikov, který se pohoršoval nad tím, že maoisté nepohnuli ani prstem, aby odsou-

dili za vývoj na Kypru Severoatlantické společenství, jak to dělá sovětská propaganda, ale zato vyrukovali s novými ponlukami Sovětského svazu. Ve vysílání moskevského rozhlasu do Číny se Mao Ce Tungovu vedení předhazoval mezi jiným rovněž nezáměr o osud kyperského lidu a současně se tvrdilo, že neexistuje problém, který by pekingské propagandě nedal podnět k rozvíjení téze o komplotu takzvaných supervelmocí anebo k útokům na Sovětský svaz. V jiných jazycích se tentýž komentář objevil v zahraničním vysílání moskevského rozhlasu už dříve, to je krátce poté, co na světové populační konferenci v Bukurešti vystoupil čínský delegát Huang Šu Ce a horoval proti takzvaným supervelmocenským intrikám vůči třetímu světu. Huang Šu Ce nezůstal však na konferenci izolován, neboť když se dostal ke slovu albánský delegát Kočo Skenderi, opakoval čínské téze v ještě vyhraněnějších formulacích. Trvdil, že problémem není nadměrný počet obyvatelstva v některých rozvojových zemích — nýbrž supervelmocenský neokolonialismus. Sovětský delegát Volodarsky v tom shledal očerňování mírumilovného úsilí Moskvy, což však podnítilo albánského zástupce k upřesnění obžalob na adresu Sovětského svazu. Skenderi hovořil o sovětském obchodu se zbraněmi a o tom, že se Sověty dožadují za svou domněle nezištnou pomoc zemím třetího světa vojenských a hospodářských koncesí, které podřívají nezávislost jednotlivých států. Při televizním přenosu projevu albánského delegáta do tiskového střediska při konferenci došlo ostatně k technické poruše, a to uprostřed nejostřejších pasáží, ale buďž řečeno, že novináři dostali v zápětí k dispozici úplný text tohoto dosud nejútočnějšího projevu z celého sněmování. Po nedělní přestávce obnovila konference v pondělí činnost. Přípravuje se už definitivní podoba závěrečného dokumentu, jakéhosi akčního programu pro řešení populačního problému. Podle Reutra bylo k předem připraveným 93 bodům tohoto programu předloženo přes 200 doplňovacích a pozměňovacích návrhů. Je tedy třeba dospět k bezpočtu kompromisních formulací, o což se usiluje nepochybně také v zákulisních jednáních.

V hlasování se projevuje značná nejednota, a to třeba i mezi komunistickými delegacemi. Například v prvním hlasování podporovaly jeden málo významný pozměňovací návrh Albánie, Čína, Jugoslávie a Rumunsko, kdežto Mongolsko bylo proti a ostatní komunistické země se zdržely hlasu. Významnější je, že se v Buku-

JEDNÁNÍ MOSKVA — BONN — TEHERÁN

Třístranné rozhovory mezi Bonnem, Moskvou a Teheránem o rozsáhlých dodávkách zemního plynu do západního Německa mohou být po několikaměsíční přestávce opět obnoveny. Předpoklad k tomu byl splněn v Teheráně, kde bylo dosaženo základní dohody o cenách iránského zemního plynu pro Sověty. Podle iránské agentury Pars bude Teherán účtovat Moskvě se zpáteční platností k 1. lednu letošního roku padesát sedm dolarových centů za tisíc krychlových stop zemního plynu; dosud jí účtoval jednatřicet centů. Nová cena je tedy asi o osmdesátčtyřicet procenta vyšší. Irán chtěl původně prosadit přírážku sto procentní s tím, že i tato cena by byla ještě stále značně pod silně vzvednutou světovou hladinou, ale nakonec slevil ze svého stanoviska. Na základě staré smlouvy, jejíž cenový doložka vyvolala svou pružností názorové neshody mezi partnery, dodává Irán Sovětům zhruba deset miliard kubických metrů zemního plynu ročně.

Podle třístranné transakce má Sovětský svaz dostávat z Iránu dalších asi třináct miliard krychlových metrů zemního plynu ročně a spotřebovat je v Zakavkazsku. Sám má vyčlenit z tuzemských nalezišť v severozápadní části svého území, která nejsou spojena ropovody s Kavkazem, asi deset miliard krychlových metrů pro západní Německo. Rozdíl ve výši tří miliard krychlových metrů zemního plynu bude tedy představovat poplatek, který Sověty budou dostávat jako odměnu za své tranzitní služby.

Západoněmecký účastník na třístranné transakci, společnost Ruhrgas, a státní organizace Sovětského svazu a Iránu mohou tedy nyní obnovit porady odborníků, přerušené v důsledku cenového sporu mezi Moskvou a Teheránem. K nejdůležitějším dosud neurovaným otázkám tohoto třístranného obchodu patří investice — na příklad na stavbu druhého ropovodu z jižního Iránu na sovětskou hranici — a v souvislosti s tím cena zemního plynu francko západoněmecká hranice, jakož i metoda zúčtování plateb mezi partnery. Souběžně s tím byly už navázány první kontakty mezi Iránem a Evropským společenstvím za účelem zjistit možnosti dodávek perského plynu do západní Evropy jinudy než přes sovětské území. Neatraktivnější se nyní zdá stavba ropovodu z jižního Iránu k tureckému přístavu

Iskenderunu na Středozemním moři, kde by se zemní plyn zkapaľňoval a přepravoval do západní Evropy po moři. Partnery Teheránu by byla buď italská společnost ENI, k níž by se připojili západoněmečtí účastníci projektu, nebo belgicko-americké konsorcium. Taková dopravní cesta nebyla sice nikdy plánována výlučně jako alternativa k třístranné transakci, zahrnující Moskvu, ale tyto ohledy by byly mohly při vyjednávání vystavit Sověty určitému tlaku. Pozorovatelé poukázali na to, že sovětská delegace vyjednávala s Iránci dva týdny, ačkoli rozhovory měly původně trvat jen několik dní.

PŘED MEZ. KONFERENCÍ O KYPRU?

Na kyperském politickém horizontu se poněkud vyjasnilo. Zdá se, že v obou složkách kyperského obyvatelstva vzrůstá ochota ke smíru a že krizi se podaří vyřešit v dohledné době u konferenčního stolu. Kyperský prezident Clerides prohlásil, že jeho náměstek a vůdce turecké menšiny Denktas je jeho dobrým přítelem a že se s ním chce co nejdříve dohodnout. V Athénách zaujali sice poněkud zdrženlivější stanovisko, ale vyjednávání neodmítli. Chtějí jen posečkat. V komuniké, vydaném v Athénách po Cleridesově náv-

NA LEPŠÍ K VAŠATOVÍ

štěvě bylo konstatováno, že pro vyjednávání a pro spravedlivé řešení kyperského konfliktu nebudou podmínky do té doby, dokud se turecká armáda nestáhne na linii z 9. srpna.

Athénská vláda se zřejmě domnívá, že takové podmínky by se daly vytvořit, kdyby se do mírových akcí zapojilo více států než kolik dosud garantovalo kyperskou nezávislost. Garanty jsou formálně jen Řecko, Turecko a Velká Británie a to podle názoru řeckého premiéra Karamanlise a zahraničního ministra Mavrose nestačí. Domnívají se, že dohoda by byla nejsnadnější dosažitelná podle plánu, který navrhli v Moskvě. Sovětský svaz doporučil, aby byla svolána velká mezinárodní konference o Kypru, které by se zúčastnilo všech patnáct členů Bezpečnostní rady Spojených národů a případně i některé takzvané neangažované země. Konferenci by měl předsedat generální tajemník Spojených národů Kurt Waldheim.

Zdali s ním budou souhlasit všichni stálí členové Bezpečnostní rady — to znamená kromě Sovětského svazu také Francie, Velká Británie, Spojené státy a Čína — se prozatím nedá říci.

V Kalifornii navštivte kraj. podnik

3 Nations Wine and Dinner House

		
UNITED STATES	CZECHOSLOVAKIA	HUNGARY
CONTINENTAL SPECIALTIES HUNGARIAN & SZEGEDINER GOULASH WITH BOHEMIAN DUMPLINGS — SAUER BRATEN DOMESTIC & IMPORTED BEERS & WINES ON TAP		
LUNCH & DINNER DAILY CLOSED MONDAY		

GEORGE J. SIEBERT
Your Host

13756 Arnold Drive
Telephone (707) 996-9979

GLEN ELLEN, CA.

Dostaveníčko krajanů, každou první sobotu a neděli v měsíci po celý den česká hudba — tanec.

50 mil severně od San Franciska v historickém údolí Jacka Londona. Uctivě zve Jiří Siebert, bývalý majitel "České hospůdky" v San Francisku. Jídla a bar pro Vaše pohodlí.

Nepříjemné svědectví

Svědectví paní Larisy Silnické, jak je otiskuje západoněmecký týdeník Deutsche Zeitung! Larisa Silnická — která dnes žije na Západě, se stala čs. státní příslušnicí sňatkem s jedním politologem a historikem. A pro dobrou znalost obou jazyků se postupně vypracovala mezi přední simultánní překladatele, kteří byli zváni na různé — také interní — porady východoevropských politiků. Paní Silnická například referuje o schůzce jedné pracovní skupiny Rady vzájemné hospodářské pomoci z února 1968. Alexandr Dubček byl tehdy sotva tři neděle v úřadě; náměstek sovětského ministra lehkého průmyslu však na oné poradě — jak svědčí tehdejší, tam přítomná překladatelka — prohlásil: "Nedovedu si představit, že by někdy sovětské vojáky museli střílet na československé vojáky". Překladatelka z toho vyvozuje, že Rusové se už krátce poté, co přísahá Dubček k moci — tedy dávno předtím, než se událo to, co bylo později použito jako záminka ke vpádu — zabývali myšlenkou na intervenci. V březnu 1968 — vypráví Larisa Silnická — slyšela od známých, kteří se vrátili ze Sovětského svazu, že byli "mobilizováni" leningradští slaviště, ovládající češtinu. V dubnu 1968 byla služebně v Sovětském svazu a všimla si, že na oficiálních místech se každý jakémukoli hovoru o tom, co se děje v Československu, vy-

hýbal. Slyšela stejnou frázi, která byla patrně vydána pro styk s Čechoslováky: "Mluvme o tom, co nás spojuje, a ne o tom, co nás rozděluje". Jinak řečeno: Sověti zavrhlí Dubčkův kurs už tenkrát, ale pokládali z taktických důvodů za užitečnější se s ním nepřít. Podle stejného svědectví — zmizely hned po začátku Pražského jara z moskevských stánků všechny československé noviny a časopisy. Moskva se bála, že myšlenky, tam šířené, by mohly přeskočit i do Sovětského svazu. Na druhé straně shromažďovali sovětské dopisovatele v Praze hořečně nejrůznější články z československého tisku. Dopisovatel Izvěstijí Krivošev se mimo jiné obrátil i na paní Silnickou a žádal ji, aby pro něho přeložila do ruštiny články o případu "Jan Masaryk" a o spolku K 231. Tedy materiály, které se později objevily jako důkazní materiál v diskusích proti Dubčekovi. Na konferenci v Čierne nad Tisou vyrukovali sovětské zástupci s velkým svazkem výstřižků z československých časopisů. Podle paní Silnické nebyli českoslovenští zástupci na jednání správně připraveni. Říká: "Já jsem znala osobně všechny poradce, kteří doprovázeli československou delegaci na jednání v Čierne — a to byli specialisté na československou politiku, ekonomii, historii; ale žádný odborník na Sovětský svaz. Čechoslováci se domnívali, že — vy-

hlásí-li svou věrnost Sovětskému svazu, Varšavské smlouvě a Radě vzájemné hospodářské pomoci — že se jim bude rozumět, důvěřovat. Nepochopili, že sovětská Československa byla tak všestranná, že každá kritika stávajícího systému v Československu byla pokládána i za kritiku systému sovětského".

Paní Silnická pak vypráví o své činnosti při bratislavské poradě "bratrských stran" (na schůzce v Čierne nebyla, protože v té době trávila dovolenou v Bulharsku). V Bratislavě jak si vzpomíná — vládla stísněná nálada. Cestou z letiště volali lidé na delegaci, která i s doprovodem přiletěla dvěma zvláštními letadly, mimo jiné: "At' šije Biľak!" — se zjevným odkazem na krejčovskou minulost tohoto stále prosovětského stalinisty. Larisa Silnická se pamatuje, že když u ní Dubček viděl výstisk týdeníku Reportér, řekl jí: "Prosím vás, at' to nevidí Brežněv. Já jsem mu musel slíbit, že s tiskem bude všechno v pořádku". Ono číslo Reportéra tehdy přetisklo známý obrázek ruského kozáka na koni, jak se loučí se svou ženou — s podtitulkem: "Nebud' smutná, Dušo, že tu dlouho nebudu. Jedu na manévry", což byla nářezka na ony "manévry", které sovětská armáda právě konala v Československu.

Paní Silnická si dále vzpomíná, že poté, co bylo na tajných schůzkách vypracováno společné komuniké, měl je před shromážděnými delegacemi přečíst Alexandr Dubček. Když povstal, vyskočil však Brežněv a ujal se sám slova a přečetl text. Účastníci seděli jako zařezaní. Smrkovský měl hlavu v dlaních, Dubček vypadal jako pokořený; Biľak byl spokojen. Ale byli i optimisté. Larisa Silnická si vzpomíná, že dr. František Kriegel po schůzce řekl: "Proč jste tak zničení? To nejhorší jsme na konferenci odvrátili — okupaci republiky". Většina lidí z Dubčkovy okoli byla téhož názoru. Iluze — končí své vzpomínky paní Silnická — neměla dlouhého trvání. Český Honza ruského Ivana nenapálil, protože napálit nebo přesvědčit lze jen někoho, s kým se dá vést skutečný dialog. "Sovětský svaz však — říká Larisa Silnická — ví, co chce, a snad by bylo bývalo možné leckteré světové tragédie odvrátit, kdyby i jiné země včas rozpoznaly, co Sovětský svaz skutečně chce".

Sch

TOOL & DIE MAKERS

1st & 2nd Class. Good oppty in expanding company. Over time, steady, benefits.

DYNACRAFTERS
Brooklyn N. Y.
(212) 237-0888

Rockefeller . . .

(Pokrač. ze str. 1)

se na tu nominaci nebudou dívat dobře", řekl senátor Barry Goldwater. Ale v tomto případě, zdá se, mluvil spíš za sebe, než za ostatní konservativní republikány. Mezi Goldwaterem a Rockefellerem totiž existuje značná vzájemná nepřítel od doby, kdy se oba ucházeli o prezidentskou kandidaturu v roce 1964 a Goldwater ji dostal, ale následkem toho, že Rockefeller a liberální republikáni ho nepodporovali, byl drtivě poražen. Od té doby ovšem uplynulo mnoho vody. Ve státě New York, kde konservativci mají svou politickou bází, byl Rockefeller skoro stejně oblíbený u nich jako u demokratických odborářů. Byl čtyřikrát zvolen guvernerem státu, a v posledních dobách jeví spíš konservativní tendence: byl guvernerem zákona a pořádku a vyrovnaného rozpočtu. Jako Ford, Rockefeller byl také vždy zastáncem silné národní obrany. Ostatně i Goldwater si to vše asi dobře uvědomuje, protože říká, že ho bude podporovat, až senát bude muset jeho nominaci schválit a odhlasovat. Že ji schválí, nikdo nepochybuje. Ale prověřování, jako před ním v případě Forda, bude podrobné. V případě Rockefellera to bude hlavně prověřování jeho financí. Je paradoxní, a skalní soudruh by tomu asi nevěřil, ale hlavní Rockefellerovou nevýhodou je, že je miliardář. To

přiměje četné demokratické senátory zkoumat jeho finance pod lupou.

Kromě výběru viceprezidenta, dalším obratným tahem prezidenta Forda bylo, že se vyslovil pro podmíněnou amnestii pro ty, kdo se vyhnuli odvodům za vietnamské války vystěhováním do Kanady nebo jinam, nikoli však pro desertéry. Amnestie by byla podmíněna jejich ochotou odsloužit si dva roky na vojně dodatečně nebo ty dva roky sloužit v některém sociálním vládním programu. Po něčem takovém demokrati v kongresu už dlouho volali; a nebylo to nijak nepopulární ani mezi mnoha republikány. Amerika není mstivá. A týž tón, nemstěte se, se nyní ozývá i od liberálních komentátorů, co se týče eventuálního soudního postihu sesazeného prezidenta Nixona, jehož právní situace je dosud nevyjasněná. Ford chce zřejmě podpořit tuto náladu národního smíření a smířlivosti. Ví, že otázka amnestie pro odpůrce vietnamské války dosud jítí city na demokratické levici, zatímco soudní stíhání Nixona by patrně rozjítílo city jeho dosud četných stoupenců na republikánské i demokratické pravici. Ford by se chtěl všem takovým náladám a z nich pramenícím nesvárům, pokud možno, vyhnout. A tudíž se snaží navodit atmosféru odpouštění a smíření hned od začátku své vlády. M. Rybáková

"O mládeži a o mládež"

Jaké mají být literatura, divadlo a film pro mládež? Už desítky let se tím u nás zabývají výzkumné pedagogické ústavy, píšou se teoretické knihy, pořádají se konference. Otázka byla donedávna otevřená. Nyní vše vyřešila, jako už tolik věcí, rodná strana. Příkaz zní jasně a stručně: "Naplnuj usnesení 14. sjezdu KSČ a červencového pléna z roku 1973, a vše ostatní ti bude přidáno!"

Tedy, jedním slovem: angažovanost! Nejangažovanější z filmů poslední doby je snímek "Osud jménem Kamila", který natočil Petr Schulhoff. Paradoxně, ačkoli běží o film o mládeži a pro mládež, je mládeži do 16 let nepřístupný. Druhý paradox: místo aby to byl film budovatelský, vyzývající k činorodosti, je to politický pamflet proti exilu. Hrdinové, chystající se na emigraci do Švýcarska, ukradnou v kostele gotickou sošku, určenou pro zahraničního turistu, jeden z nich okradne svou matku i dívku, podvede a obelže mladšího bratra a spolu s ním dožene k zločinu i nejmladšího sotva sedmnáctiletého bratra. Dalším novým pokusem o filmovou angažovanost je

snímek režiséra Jaromíra Borka "Kvočny a král". V jednom textilním městečku na severu Čech pracují stovky děvčat a jen několik mladých mužů. Opět kriminalita, morální rozvrat, sexuální komplex. Kládne typy, houf děvčat, zvaných Kvočny, vyvolávají úsměvy, a když na svazácké brigádě drhnou podlahu textilní haly, přímo bouří smíchu. Sebevědomý a obdivovaný hrdina, zvaný Král, o sobě prohlašuje: "Vždycky jsem v životě všechno prošvihl. Jsem ubohej cvok, vždycky všechno zblblu."

Třetí pokus o filmovou angažovanost, snímek režiséra Jiřího Hanibala "Údolí krásných žab", Nuda prázdnoty života, nezáměr o kolektiv, podvůdek ve sportovní soutěži, útěk z prázdninového tábora, veřejná bezpečnost a tak dále. Nakonec ve všech třech uvedených filmech nadejde stranický happy end "podle usnesení 14. sjezdu KSČ a červencového pléna z roku 1973".

V těchto případech dobrý konec nic nenapraví. Je to křivé a špinavé zrcadlo, které film nastavuje mládeži.

J. Dresler

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplatíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připlujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021 aneb

2636 CENTRAL PARK AVE., Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710 and

590 EAST 187 STREET Bronx, New York 10458

SPORT

14. Sparta	4	2
15. Sp. Trnava	4	2
16. Bohemians	4	1

Výsledky II. kola fotbalové ligy: Lok. Košice-Liberec 1:0, Pardubice-Kys. N. Město 1:1, Vlašim-Vitkovice 4:1, Trenčín-Prešov 2:0, VSŽ Košice-Hr. Králové 2:0, Prievíd, za Kladno 2:1, Pov. Bystrica. Banská Bystrica 1:1, Martin-Bardejov 3:2.

Dvě zlaté a jednu bronzovou medaili získali čs. reprezentanté na mistrovství světa v cyklistice na ploché dráze v Montrealu. Prvou zlatou vybojoval A. Tkáč ve sprintu — v nejstarší a v nejužnávnější disciplíně světového šampionátu, která se jezdí od roku 1895. V dramatickém finále Tkáč porazil sovětského závodníka Kravcova, když o jeho vítězství rozhodla teprve cílová fotografie. Další první místo a také mistrovský titul získala dvojice Vačkář a Vymazal, která ve finále jízdy tandemů zdolala sovětskou dvojici Semenec a Kopylov. Bronzovou medaili vyhrála čtveřice Doležal, Kocek, Klasa a Puzrla ve stíhacích závodech na 4 kilometry, když v boji o třetí místo zvítězila také nad mužstvem Sov. svazu. V této soutěži zvítězilo družstvo Záp. Německa. Světový šampionát v Montrealu se stal pro čs. cyklistiku nejúspěšnějším v historii posledních 90 let.

Jako druhý čs. plavec, překonal Jan Noyák 16. srpna z Anglie do Francie kanál La Manche. Trat', která měřila 33 km, uplavál za 13 hodin a 28 minut. První čs. plavec, který kanál La Manche přeplaval byl František Venclovský v roce 1971.

—pza—

Tabulka:

1. Dukla Praha	4	6
2.-3. LIAZ Jablonec	4	6
2.-3. ZVL Žilina	4	6
4. Zbroj. Brno	4	5
5. Sn Bratislava	4	4
6. Inter Bratislava	4	4
7. Slavia	4	4
8. B. Ostrava	4	4
9. VSS Košice	4	4
10. Škoda Plzeň	4	4
11. SU Teplice	4	4
12. AC Nitra	4	4
13. TŽ Třinec	4	4

ČESKÉ INVESTICE

Jak ukazují oficiální údaje, existují v průmyslové investiční výstavbě v českých zemích stále stejné problémy. Například: v roce 1972 bylo ze 118 plánovaných staveb dokončeno jen 76, v roce 1973 ze 109 jen 68. Stejně neuspokojivé je uvádění nových výrobních kapacit do provozu. Ať už se jedná o novou pneumatikárnu, výrobu plastické kůže či kombinovaných hnojiv, o další kapacity v textilním, sklářském, dřevařském či chemickém průmyslu, všude se zpozdí uje zahájení provozu o značnou dobu. Loni to bylo u třetiny kapacit zpoždění — přesahující rámec ročního plánu, u dalších pak měsíce či jen týdny. Ale pouze jeden podnik — bezvřetenová přádelna v Otíně — byla uvedena do provozu s předstihem. Oficiální údaje uvádějí, že se sice snížila celková rozestavenost tak, že z devíti miliard Kčs (v zůstatcích rozpočtových nákladů) na začátku pětiletky se suma napřesrok snížila na polovinu. Ovšem i to je nadměrné a tíživé břemeno pro napjaté státní investiční prostředky. Stejně statistiky uvádějí ji-

Sdružování družstev

Podle pokynu stranických sekretariátů probíhá v posledních letech v Československu velmi intenzivně slučování zemědělských družstev. Jejich počet se proti roku 1970 snížil z 6270 na letošních 3658. Současně se samozřejmě zvětšila i výměra jimi obhospodařované půdy: v českých zemích připadá na jedno družstvo průměrně kolem jednoho tisíce hektarů, na Slovensku 1360 hektarů. Těmto organizačním postupům ovšem neodpovídá pomalé strojní vybavování těchto mamutích podniků, jakož i trvalý nedostatek pracovních sil. Teoreticky by měly být větší výrobní podniky výnosnější. Ve skutečnosti staré problémy stále zůstávají.

ný relativní "úspěch": lhůty výstavby se prý v posledních letech podařilo z doby 10-11let snížit na průměrných 6 let; což má efektivní hodnotu podobnou jako u položky předchozí. Centrálně řízená ekonomika není schop. na učest hospodářství do výnosné, efektivní situace.

Zemřel spisovatel Václav Prokůpek

S více než dvouměsíčním zpožděním přinesly Katolické noviny počátkem tohoto měsíce vzpomínku na spisovatele Václava Prokůpka — který zemřel už 22. května ve věku necelých 72 let. V té chvíli — denní tisk, rozhlas ba ani časopisy, které mají v podtitulu kulturu a literaturu, nevěnovaly Prokůpkovi, jednomu z nejvýznamnějších českých prozaiků naší doby, ani řádku.

Prokůpek byl opoziční spisovatel. Do komunistického převratu byl předsedou Moravského kola spisovatelů — které se bránilo nejen pražskému centralizmu, ale i politice ministerstva informací, řízeného Václavem Kopecným, který z tak zvaného hospodaření s papírem vytvořil ještě před únorem 1948 první, zamaskovanou fázi komunistické cenzury nad českou literaturou. V únorových dnech byl pak Prokůpek mezi prvními českými spisovateli, vyloženými z tehdejšího vydavatelství. Poté nesměl publikovat, byl zatčen a v létě 1952 byl státním soudem v Brně odsouzen se skupinou českých spisovatelů a intelektuálů pro údajnou velezradu a špionáž ve prospěch Spojených států a Vatikánu k 22 letům vězení.

Prokůpek i další obžalováni se o existenci Zelené internacionály, organizace, vymyšlené Státní bezpečností, dovedli až při výsleších. Prokůpek, vězněný s Josefem Knapem, Janem Zahradníkem a Václavem Renčem, kteří už ho ve smrti předešli, a s několika dalšími přáteli z řad katolických spisovatelů, o tom v roce 1968 vypravoval:

"Mučili nás, trýznili nás hladem a zimou beze styku s rodinami, pak nás soudili jako velezrádce, špióny, teroristy, ilegality, spřezence Vatikánu a fašismu. Vymučili na nás "kajicná doznání", uvedli nás do stavu, že jsme toužili po smrti jako vysvoboditelé z jejich hrůzného pekla. Pak nás uvrhli do svých žalářů, koncentračních táborů, které přejmenovali na nápravné zařízení; věznicce proměnili v otrokární a nás v "byvší lidi", horší vrahy. Až se veřejnost dozví, co všechno s námi dělali v uranových dolech, v brusírnách křišťálového skla, v kamenolomech a uhelných šachtách, zůstane jako zkoprnělá. Až uslyší o hladomornách a korekcích, o tom, jak se snažili zlomit naše páteře, co dělali s našimi rodinami . . ."

Potud zemřelý Václav Prokůpek v rozhovoru s pražským deníkem roku 1968.

Jeho občanské a umělecké rehabilitaci předcházela dlouhá a těžká cesta. V rámci amnestie z května 1960 nebyl Prokůpek propuštěn a z trestu 22 let si musel odsedět více než deset roků. Později mu byl v obnoveném procesu trest nejprve snížen a teprve v lednu 1967 byl

Václav Prokůpek v odvolacím řízení u Nejvyššího soudu v Praze zproštěn v plném rozsahu žaloby. Těžký osud zesnulému na zdraví nepřidal a tak před svou smrtí celou řadu let churavěl.

V dějinách české literatury zůstane Prokůpkovi trvalé místo především zásluhou jeho vekovských románů a zvláště knihy "Baba", příběhu selského koně, do jehož psychologie se dovedl Prokůpek vcítit nejen s fantazií básníka, ale skoro jako vědecký pozorovatel z oborů, které v roce vydání knihy —

1928 — byly vlastně teprve v začátcích.

O jeho selské důkladnosti a poctivosti svědčí i to, že několik svých prací, román Zakryto slzami, povídku pro děti Naše hříbátka a další knihy Václav Prokůpek pro vydání v roce 1969 přepracoval a dal jim definitivní podobu, v níž se odráží jeho celoživotní zkušenosti. Jako umělec vyšel z naturalismu, pokládal se za zakladatele ruralismu a nakonec dospěl k smírnému a moudrému duchovnímu pohledu na svět.

J. Dresler

PRAŽSKÉ BYTY

Je to zvláštní a dokonale začarovaný kruh. Každým rokem se ve vládních a jiných usneseních několikrát hovoří o nutnosti zajistit urychlenou výstavbu bytů v hlavním městě Československa.

Ustavují se zvláštní komise, na výstavbu dohlíží sama federální vláda, dozor vykonávají všechny možné stranické orgány — a skutek utek. Výsledek je, že v letošním prvním pololetí byl plán výstavby v Praze splněn na 12%. Příslušné funkcionáře, kteří v tom právem vidí potenciální vlastní ohrožení, to znovu přinutilo k nouzovým akcím. Jak je jejich zvykem, svolali několik schůzí; z toho tu hlavní na ústředním sekretariátu KSČ, kam se uprostřed léta museli dostavit zástupci všech možných stranických, odborových, státně správních a stavebních organizací. Všichni byli vyzváni — včetně zástupců slovenských stavbařů, aby "ještě více" vynaložili síly na dohnání plánu a splnění závazků. Podle úřední zprávy se na aktivu opět "podrobně analyzovaly příčiny neuspokojivého průběhu plnění plánu". Ovšem každý uvádí jinou hlavní příčinu a každý má vlastní pravdu: stavbaři se vymlouvají na špatnou práci projektantů, projektanti na nejasnost v dodávkách stavebního materiálu a územního plánování, dodavatelé na vytíženost svých závodů, zaměstnaných dodávkami pro ještě důležitější stavby — jakou je např. další část plynovodu ze SSSR do západní Evropy nebo (a to je nevěřejné) další výstavba bytů pro důstojníky sovětské armády. Velkou stavební kapacitu v hlavním městě spotřebovala také prestižně nhaná dostavba první části jedné linky podzemní dráhy. Když se to vše dá dohromady, ukáže se ovšem, že schůdná a jednoznačně účinná cesta z letitého komplexu problémů neexistuje. Stranický aktiv podle závěrečné zprávy také konstatoval, že "rezervy jsou především v politické práci mezi dělníky a technikou přímo na stavbách" — což je třeba číst asi akto: je nutno přesvědčovat k větší pracov-

ní intenzitě, k vyšším výkonům; jinudy cesta nevede. To je ovšem závěr chatrný a sotva účinný. Jisté je tedy jen jedno: podobné porady se budou napříště konat každý měsíc. Jenomže na schůzích se byty nepostaví!

BLÍZKÝ VÝCHOD
HROZÍ

Mluveč amerického námořnictva oznámil, že u Suezského průplavu jsou připraveny dva velké americké jeřáby, které pravděpodobně začnou očišťovat tuto vodní cestu od potopených plavidel z roku 1967. Suezský průplav byl od tehdejší šestidenní izraelsko-arabské války zablokovan. Nyní má být tedy toto dědictví minulosti odstraněno. Přesto nad Blízkým východem visí stále mraky potenciálního nového konfliktu. Příklad, který následovalo po loňském říjnovém ozbrojeném konfliktu, neprohloubily zatím další dohody. Na Blízkém východě není tedy pocit bezpečnosti. Izrael, který loni v říjnu nebyl připraven na egyptsko-syrskou akci, nechce být vystaven znovu neočekávanému úderu. Proto provedl mobilizační cvičení, které vojenské velení označilo za velmi úspěšné. Rovněž v neděli prohlásil egyptský prezident Sadat v Alexandrii, že Egypt odmítá separátní mír s Izraelem a nepřijme žádné částečné řešení. Podle Sadata ženevská konference o Blízkém východu buď povede ke spravedlivému míru anebo Egypt přehodnotí znovu svou politiku a obnoví válku.

Samočinná spráhla

Železniční opravny a strojírný v Děčíně zkoušejí první soupravu o osmi vagónech, které se spojují samočinným spráhlem. Toto zařízení přenáší tlakové i tahové síly, samočinně spojuje vzduchové potrubí a tlakové brzdy. V případě, že se zařízení osvědčí, zvýší se bezpečnost práce posunovačů, kteří by nemuseli vstupovat mezi čela vagónů. Rekonstrukce vozového parku by si však vyžádala velkých nákladů a času.

Hazardní hra Ankary

Otrasy, ke kterým dávají podnět události na Kypru, jako by nebrały konce. Útok asi dvoutisícového davu kyperských Řeků na budovu amerického velvyslanectví v Nikosii byl povážlivou ilustrací politického zmatku — který vyvolaly turecké akce na ostrově, jímž se v Ankaře říká "mírová mise". Tragickou obětí tohoto útoku se stal americký velvyslanec Roger Davies, který byl v Nikosii teprve dva necelé

měsíce. Jeho zastřelení odsoudil kyperský prezident Klerides jako "hanebný zločin". Klerides po zprávách o demonstraci před budovou amerického velvyslanectví přerušil tiskovou konferenci a spěchal na místo výtržnosti v naději, že se mu podaří dav uklidnit. Byla to naděje, která se nesplnila. Předtím Klerides v rozhlasovém projevu naléhal na obyvatelstvo, aby nevěřilo pověstem, zachovalo klid a bylo přesvěd-

čeno, že kyperská vláda nadále funguje a dělá vše ve svých silách, aby ulehčila situaci masy uprchlíků z oblastí, jež jsou nyní pod tureckou kontrolou. Události přinutily k útěku takřka čtvrtinu všeho kyperského obyvatelstva. Za tohoto stavu přeskočila z Atén na Kypr jiskra antiamerikanismu. V podstatě se Spojeným státům předhazuje tentokrát nedostatek vměšování, respektive neúčinnost jejich nátlaku na Turecko. Dvěře své tragedii otevřeli však kyperské národní gardy z Řeka, a v dlouhodobém vývoji tím, že nedokázali dospět k dorozumění s tureckou menšinou na ostrově. Vrcholný představitel této menšiny Denktas, který se vrátil v min. dnech na Kypr z Ankary, děkoval Turecku za osvobození. Denktas vyslovil také přesvědčení, že období míru na Kypru není příliš vzdálené. O tom většina pozorovatelů však pochybuje. Aténská vláda přiznala sice svou vojenskou bezmocnost, ale o to houževnatěji povede, jak napsal britský týdeník The Sunday Telegraph, proti Turecku válku slov. Z toho, jak přeskočila z Atén na Kypr jiskra antiamerikanismu, který je pro četné politiky v Řecku spíše taktikou než programem — jsme viděli, jak je nebezpečné rozdmýhávat vášně i jen pouhými slovy. Přitom ministerský předseda Karamanlis ve svém projevu z minulého týdne o tom, že "čtností demokracie je pravda", velmi správně upozornil na to, že se kyperská situace dostala na scestí především kvůli intrikám předcházejícího vojenského režimu v Řecku. Na Kypru samém je nebezpečí, že se tam nepovede ani po jistém uvolnění nynějšího napětí jen slovní válka, neboť Kypr je zemí s velkou záškodnickou tradicí. Britský ministr zahraničí Callaghan varoval už při přerušení porad v Ženevě Turecko, že se nakonec může zaplést na Kypru do nesmírných potíží. Zatím vládne v Ankaře opojení, z úspěchů a ministerský předseda Ecevit získal akcemi na Kypru nepochybně politickomocenskou základnu, kterou mu nedaly loňské celkem nerozhodné parlamentní volby.

Nesporné je i na Kypru teď politickomocenský triumf v rukou Turecka, ale způsob, jakým Ankara například ospravedlňuje nárok kyperských Turků na až 40 procent území ostrova, má blízko k hazardní hře. Sejde-li se znovu konference o Kypru, což Kleridesova vláda zatím odmítá, bude Turecko muset přijít s něčím jiným než diktátem. Dalo to najevo i britské prohlášení, které se domáhalo obnovení porad.

J.C.

Jak respektují mez. právo

Dříve než začnou pisálkové a aparátníci od shora dolů připravovat slohová cvičení k začátku školního roku — podívejme se, v čem nynější komunistická škola odporuje národním tradicím, domácím i mezinárodním dobrým mrávům i mezinárodnímu právu a dokumentům Organizace spojených národů.

Je to škola třídní nenávisti a její zásadou je výchova nesašenlivosti k jiným společenským soustavám. K tomu "Deklarace o výchově mládeže v duchu ideálů míru, vzájemné úcty a porozumění mezi národy," vyhlášená na 20. Valném shromáždění OSN v prosinci 1965 ve formě rezoluce, pro kterou hlasovaly všechny delegace včetně československé jednomyslně. V "Deklaraci" se praví: "Aby byl šířen požadavek stejných práv pro všechny lidi a národy, hospodářský a sociální pokrok, aby bylo dosaženo odzbrojení a aby byl zachován mír a bezpečnost, budiž mládež vychovávána v duchu míru, spravedlnosti — svobody, vzájemné úcty a porozumění." Od jesli až po vysokou školu vychovává komunistická školská soustava k nenávisti k nekomunistům. K tomu "Deklarace práv dětí", vyhlášená na 14. Valném shromáždění OSN v listopadu 1959, pro níž hlasovaly všechny delegace včetně československé jednomyslně: "Dítě musí být chráněno před činy, jež by mohly podporovat rasovou — náboženskou nebo jakoukoliv jinou formu diskriminace. Musí být vychováváno v duchu porozumění, snášenlivosti, přátelství mezi národy, míru a všeobecného bratrství a v plném vědomí, že svou energii a nadání má věnovat službě bližním." Jako škola třídní nenávisti komunistická školská soustava zvýhodňuje děti rodičů, majících tak zvaný správný třídní původ, a diskriminuje ty, jejichž rodiče patří za odpůrce režimu. K tomu "Úmluva o boji proti diskriminaci v ob-

lasti vzdělání". Byla přijata na 11. konferenci Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) v prosinci 1960. Československo je účastníkem úmluvy a ratifikační listina prezidenta republiky byla uložena u gen. taj. UNESCO v březnu 1963. V úmluvě se praví: "Výraz diskriminace" v této úmluvě znamená každé rozlišování — vylučování, omezování nebo zvýhodňování, založené na rase, barvě, pohlaví, jazyce, náboženství, politickém nebo jiném smýšlení, národním nebo sociálním původu, hospodářských podmínkách nebo rodu, jehož cílem nebo následkem je odstranění nebo porušení stejného zacházení v oblasti vzdělání, zejména: znemožnění určité osobě nebo skupině osob přístup k různým druhům nebo stupňům vzdělání; omezení školní výchovy určité osoby nebo skupiny osob na nižší úroveň; uvedení určité osoby nebo skupiny osob do situace neslučitelné s lidskou důstojností." Potud tři dokumenty o lidských právech v oblasti školství a výchovy. Ačkoli je Československo všechny bez výhrady přijalo, bez výjimky je porušuje. České publikace, v nichž tyto dokumenty byly uveřejněny, jsou na indexu zakázaných knih.

J. D.

Desátý milion

V Plzni se 10. července narodil 10-milióntý občan České republiky. Je to Irena Sedláková, druhé dítě mladých rodičů. Jubilejního občanka uvítali na svět ministr práce a sociálních věcí Hamerník a plzeňský primátor Kopáček. Dítě dostalo do vínku vkladní knížku. Počet novorozenců se v českých zemích v posledním roce zvýšil o 32%, v Plzni dokonce o 47%.

Evropským čtenářům

Před několika týdny jsme čtenářům ve Švýcarsku přiložili složenkou k uhrazení předplatného. Mimošvýcarští odběratelé evropského vydání AL dostali jen právozní dopis. Většina abonentů již příslušnou částku vyrovnavla, přesto však zůstává několik restů... Až do konce měsíce srpna budeme posílat Americké listy všem dosavadním čtenářům. Dlužníci, kteří do této doby nevyrovnají své předplatné, nedostanou již evropské vydání s datem 9. září 1974. Pro informaci: dřívější poštovní konto AL v Zurichu bylo zrušeno, dnes jediné spojení existuje přes: Schweizerischer Bankverein, Filiale Oberstrass, Postfach 8033 Zurich (udejte für Americké Listy) číslo poštovního konta 80-898. Použit můžete i bankovního spojení na tuto uvedenou adresu, taktéž mimošvýcarští odběratelé. Věříme, že budete mít pro naše opatření pochopení. Poštovné v Švýcarsku neustále stoupá, dnes platíme na příklad za zaslání jednoho výtisku mimo Švýcarsko S. Fr. 0.50 (!), neboli celou polovinu předplatného. A když si k tomu připočtete náklady za leteckou dopravu z USA, výrobní náklady — tisk, papír atd. — pak určitě naši situaci pochopíte a nezapomenete na nás.

Za pochopení mnohokrát děkujeme,

Vaše evropské vydání AL

Vývoj v Portugalsku

Střelbou lisabonské policie proti demonstrantům skončilo bezpochyby období celonárodního nadšení nad pádem Caetanova režimu. Smířlivá nálada, která zavládla po státním převratu už vyprchala a napětí mezi jednotlivými politickými a společenskými složkami národa vzrostlo. Sociální rozdíly, které zanechal starý režim, nezmišly a důsledkem rychle postupující inflace se spíše ještě přitížily.

Vedoucí politickou silou zůstává sice armáda, ale politické strany se zřejmě nechťejí s tímto stavem natrvalo smířit. Připravují se na to, převzít, jak jen to bude možné, moc do svých rukou a každá se snaží vybudovat si urychleně nejvýhodnější pozice pro volební boj, který má být sveden počátkem příštího roku. Organizačně nejsilnější jsou strana komunistická a socialistická, které si na rozdíl od složek konzervativních vytvořily ilegální organizace a buňky již v letech minulých a které, tím že se jednoznačně postavily za armádní rebely, si zajistily v provizorní vládě značný vliv. Velké šance získat v politickém životě Portugal-

sku dominantní postavení má především vůdce socialistů, a nynější ministr zahraničí Mario Soares. Socialisté se sice snaží od komunistů navenek co nejvíce distancovat, ale uvažují o tom, že by s nimi mohli po volbách vytvořit vládní koalici, do níž by přizvali v případě potřeby i zástupce Lidové demokratické strany, která stojí nalevo od středu. Pravicové strany jsou teprve ve stadiu zrodu.

Jak se zachová v příštích měsících armáda, těžko předvídat. Je otázkou, do jaké míry bude ochotna vzdát se politické autority, kterou si po státním převratu zajistila vytvořením takzvané státní rady, v níž mají početní převahu důstojníci. Rada může jakékoliv rozhodnutí provizorní vlády vetovat. Důstojník stojí též v čele vlády. Je to Vasco dos Santos Gonsalves, který má sice sympatie k socialismu, ne však pro nějakou socialistickou revoluci. Podobné názory mají ještě mnozí jiní důstojníci, kteří se zúčastnili puče, a to především ti mladší. Propagují sociální a hospodářský pokrok, dávají však přednost postupnému, nerevolučnímu přetváření zastaralé sociální a hospodářské struktury. Jsou zastánci demokratických principů a občanských svobod, netají se však odhodláním použít síly, kdyby se levicoví extrémisté pokusili demokratické principy porušit, nebo dokonce nastolit komunistickou diktaturu. Pro demonstrace, které levicoví radikálové pořádají a pro agitaci, kterou vede krajně levicový tisk, porozumění nemají.

Zda se armáda v předvolebním boji přikloní spíše doleva nebo doprava, těžko říci. Prezident Antonio de Spínola, který je pokládán za umírněného konzervativce — má však mezi důstojníky velkou autoritu, takže je nepravděpodobné, že některý z nich by se odvážil odchýlit příliš doleva. Podobně jako Spínola smýšlí také člen vlády, major Vítor Alves. Podle zprávy agentury Reuter nejvíce levicově orientovaných důstojníků je v námořnictvu. Příslušníci vojenského letectva jsou převážně konzervativci.

J.C.

CEAUSESCU STÁLE ÚSPĚŠNÝ

V Bukurešti skončily oslavy 30. výročí pádu fašistické diktatury. Byly uspořádány podle staré komunistické šablony. Zahraniční korespondenti, kteří se sjeli do Bukurešti u příležitosti světové populační konference, referují o tom, že se konala velká vojenská přehlídka, že všude vlály prapory, hrála hudba a mnoho se řečnilo, ve svých referátech však věnují hlavní pozornost slavnostním hostům ze zahraničí. Byl mezi nimi sovětský premiér Kosygin i místopředseda čínské vlády Li-Hsien-nien. Oba stáli na tribuně po Ceausescově boku — každý ovšem na jiné straně a plynule se k sobě netvářili. Jejich přítomnost je hodnocena jako velký Ceausescův úspěch. Prokázala, že rumunský prezident je respektován jak v Moskvě tak i v Pekingu a vyskytly se dočela i pověsti, že sprostředkoval mezi čínskými a sovětskými zástupci rozhovoru.

MACHINIST

Lathe hand, first class only. Plenty overtime (201) 264-0222.

MODEL MAKER Experienced in working with plexiglas also making jigs and fixtures. Call (212) 723-2200.

MECHANIC

or Mechanic **HELPER** Steady Work-Fringe Benefits Adirondack Trailways Garage 533 West 37th Street, NYC

FOREMAN to oversee plexiglas fabrication assemblyline. Must have experience with strip heating and solvent — glueing of plexiglas. Call (212) 723-2200.

MECHANIC

Some exp. with pneumatic, hydraulic, electrical machinery. Ability to troubleshoot. Small assembly plant. Carlstadt, \$4.60 hr. to start. Call Mr. Regan at (201) 935-4433.

KEYPUNCH OPERATOR

For 5496 Data Recorder

- Able to punch

10 to 12,000 strokes per hour.

- **EXCELLENT SALARY** PLEASANT working conditions.

CALL: PAUL AGRONIN
ARMAC ENTERPRISES

4444 Ferdinand, Chicago, Illinois 722-2900

An Equal Opportunity Employer

NURSES

RN full or part time; 11 p.m.-7 a.m. and RN or LPN by exam for vacation relief; 3-11 p.m. **GLENSIDE NURSING HOME**, New Providence, N. J. Call weekdays 9 a.m.-3 p.m., (201) 464-8600.

Úradný tlmočník, preklady do všetkých jazykov • 24 hodinová služba • Najnižšie ceny • Tiež emigračné otázky a príprava na občanstvo. M. Horak, 22-79 Mott Ave., Far Rockaway, NY 11691 Tel.: (212) FA 7-6132

MACHINIST — Full time or part time. Age no barrier. Small Shop. 2 yrs. exp. Benefits. Call until 6 P.M. 201-666-9772

MACHINE OPERATORS — Paper slitting, night shift. Need experienced slitter operators for Dusenbery type shear cutter. Excellent pay, full family benefits. Call 201-297-6300 P. Robine for appointment.

BODY MAN —

HEAVY COLL. WORK. Exp. must be reliable & top notch. Will pay top salary. (201) 339-2398 or 858-9751.

ENGINE LATHE OPERATOR

Small lathe, experienced, light production work, benefits. **DOLINKO & WILKENS Inc.** 1907 Summit Ave. Union City, N. J. 867-6630

KITCHEN PORTER AND DISHWASHER

with experience. Good salary and benefits.

WHITE HOUSE**NURSING HOME**

560 Berkeley Ave.,

Orange, N. J.

(201) 672-6500

SHIPPING/RECEIVING

Experienced only. Full responsibility. Material handling cartons and wood boxes. Must understand all shipping documents and shipping procedures. Call (201) 238-1900 An Equal Opportunity Employer

PRESSMAN

Experienced to operate Flexo-Press. Apply at

PURITAN PACKAGING

236 Blackford Ave.,

Middlesex, N. J.

(201) 469-1366

PIPE WELDER, experienced, also electric wireman for panels Equipment Specialists. 648 W. First ave., Roselle, N.J.; (201) 241-7100.

MAINTENANCE MAN

Minimum 3 years experience to REPAIR and MAINTAIN Equipment Heavy on Electric. Applications accepted Monday thru Friday 10 A. M. to 2 P.M.

DRESSER'S

6630 So. Ashland Ave.

Chicago, Illinois

AUTO BODY COMBO

Union shop needs 2 experienced Body Men.

Must do quality work.

See Jim O'Neill,

BORG PONTIAC

2300 W. Ogden 969-0022

Chicago, Illinois

ALL AROUND MACHINIST**ALSO LENS POLISHERS****AND GRINDERS**

with Potential for

Advancement

Excellent benefits.

Near transportation.

For personal Interview Call:

FJW INDUSTRIES

259-8100 Hans Mack

215 E. Prospect Avenue

Mt Prospect, Illinois

KITCHEN PORTER AND DISHWASHER

with experience. Good salary and benefits.

WHITE HOUSE**NURSING HOME**

560 Berkeley Ave.,

Orange N. J.

(201) 672-6500

PRESS OPERATORS

29" presses — Must have exp. Also AB dick & davidson press operator. Bindery help needed also. This is a commercial plant. Lawlor Enterprises — Berlin Printing, Union area (201) 233-5300.

INJECTION MOLDING FOREMAN (M/W) —

Or blow molding foreman. Experienced. Salary open. Full fringe benefits. Northern N.J. location. Easy access. Call Dave Shandolow (201) 843-7141.

MAINT. MECHANIC

N. E. Bronx chemical mfg plant requires individual expd in industrial equipment, boilers, pumps, pipe-fitting & welding. Good salary & bnfts incl: Hosp, Major Medical & Dental. Mr. Er. langer (212) 324-7550.

TRAINEE**FIRST SHIFT AND****SECOND SHIFT**

Steady employment with printed circuit manufacturer. (201) 272-5198;

9 a.m.-4 p.m. For appt.

GIRL FRIDAY

Good steno, typing, dictaphone and general office experience necessary. Export sales office of Sayreville, N.J. Area manufacturer call (201) 238-1900.

An Equal Opportunity Employer

JOB OPPORTUNITIES

Several immediate openings in plastic and woodworking plant. Experience preferred, but not required. Starting rate \$2.40 per hr. and up depending on experience.

Apply in person

COLT INDUSTRIES**J. SCOTT OPERATION**

81 Sherman Pl., Garfield N.J. (201) 340-0550

Work Overseas?

TOP U. S. SPOTS ALSO

AVAILABLE. MALE &

FEMALE

CALL US NOW

EMPLOYMENT SERVICE INNOVATIVE

250 W. 57 St., N. Y. C.

Suite 519

582-7001

MECHANIC —

Experienced service station mechanic wanted. Good starting salary. Paid benefits. (201) 674-9618, 8-5 P.M.

MAINTENANCE

New apt. house, centrally located, some mechanical aptitude couple preferred, good starting salary, plus 2 bedroom apt. with utilities. Call (518) 465-2293.

MILLING MACHINE**OPERATOR**

Expd. Must be able to setup. Swing shift.

T. SHRIVER & CO.

850 Hamilton St.

CESKOBRATRSKY**PRESBYTERNI SBOR****MISTRA****JANA HUSA**

During the summer months, the Jan Hus Church will worship with the Church of the Epiphany, East 74th Street and York Avenue at 10:30 Sunday mornings.

Czech Bible Hour is discontinued until Fall.

The Senior Citizen's Club has a full schedule of summer activities including weekly bus trips. For information, telephone BU 8-6743.

SET-UP MAN — And operator for Brown and Sharp automatic screw machines. Phone COLLECT (717) 296-6031 or write Hoegger Supply Co., P.O. Box 368, Milford, Pa.

SLITTER OPERATOR

Cameron heavy web experience desired. Will train with allied exper. Top rate, union shop, all benefits. SUPERIOR TAPE CORP. (201) 489-2011.

Knitting

Experienced mechanics needed.

Tricot Machines

Cut Press Machines

Raschel Machines

Raschel Jacquard Machines

Double Knit Machines

Factory located in Northern N. J. P. O. "Box 100."

SHAPER OPERATOR

Expd. Must be able to setup. Swing shift.

T. SHRIVER & CO.

850 Hamilton St.

Harrison N. J.

(201) 484-2500

R.N.

Full Time 11 to 7 a.m.

L.P.N.

7 to 3 p.m. Full time

Top wage scale with benefits. Modern nursing home in

Wayne, N. J.

(201) 345-0555.

MAINTENANCE**MACHINIST**

Experienced. Rate \$4.15 an hour hospitalization, vacation holidays etc. Call (201) 752-4000.

MAINTENANCE**MECHANIC —**

Immed opening for general knowledge of electricity, hydraulics, etc. Equal opportunity Employer. Continental Can Co., Hollister Rd., Teterboro, N. J. (201) 288-1541.

SERVICE STATION

front end alignment mechanic. Experience and references required. Colonial Chevron, Lake Hiawatha N. J. (201) 263-9666.

AUTO BODY PAINTER

and sheet metal person, must have experience. Large modern, congenial shop, Morris-town area. (201) 538-6177.

COOK

(Short Order).

Live in, private room.

Howard Johnson's Motor Inn.

(201) 636-2700.

Mr. Sideris, Jr.

An established progressive manufacturer of agricultural and industrial equipment has the following hourly positions available immediately.

AUTOMATIC TRACER LATHES**WARNER & SWASEY AUTOMATIC****CHUCKERS****BARBER COLEMAN****CLEVELAND HORBERS****GRINDERS -- I. D.-O. D.****MACHINE REPAIR****PRODUCTION MACHINE SPECIALISTS**

Should have related experience in the repair of gear cutting, milling and grinding machines, hydraulic experience essential, must be journeyman.

APPLY!**MASSEY-FERGUSON, INC.**

13881 W. Chicago, Detroit 48228

an equal opportunity employer

MAINTENANCE PERSON (M-W)

— For private school. Must have carpentry, painting and cleaning experience. References required. Suitable for couple, both to work. Call days between 9 a.m.-3p.m. (201) 539-3032. Call Monday to Friday only.

MAINTENANCE MAN

General factory maintenance. Knowledge of machinery and electric repairs. Steady position. Benefits. Apply 8:30 AM to 12:30 PM. General Mirror Corp, 481 East 19th St, Paterson N. J. (201) 742-8286.

SEWING MACHINE**OPERATORS**

— Experienced, high salary, steady work.

ALPINE HANDBAGS,

130-8th st., Passaic, N. J.

Call (201) 473-0358.

ELECTRONIC TECHNICIAN

—Challenging new photographic application. Starting salary \$875/mo. Excellent fringe benefits. will factory train right person. Gd advancement potential. Pako Corp., 2 Oxford Dr. Moonachie, N. J. (201) 641-3160.

COOK/

kitchen manager wanted for senior citizen luncheon program, 30 hour week beginning late Sept. Call Mrs. Watson mornings, (212) 535-5235.

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K.J. Krušina, Fack, S-126 08 Hagersten 8, Sweden. Europe. Napište si o prospekt

SALES REPRESENTATIVE

Ambitious person with experience in food sales. Interested in growing opportunities. Great potential for qualified individual. Excellent benefits, good salary + bonus. Call Mr. Helmers at (201) 243-0277.

KEYPUNCH OPERATORS —

Experienced 029, 059, 129, key to disc. Full time days, part time nights. Many benefits. Excellent working conditions. Rahway area. (201) 382-7502, Universal Data Systems.

EASY WAY AUTO DRIVING SCHOOL, Inc.

35-12 Broadway, Astoria, NY 11103 • Tel.: (212) 932-2525 •

Můžeme vám pomoci k řidičskému průkazu, i když neumíte číst anglicky.